

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА, СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ ТА
СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01 2019 р.

Голова НМР Н.М. Кольцун Н.М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОСІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА ХVІІІ СТ.

(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

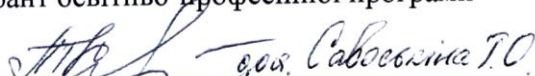
спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (із зазначенням мови))
(код і назва спеціальності)

освітня програма Середня освіта: мова і література (російська)
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою загального мовознавства,
слов'янських мов та світової літератури
протокол № 4 від 30.08.2018р.
Завідувач кафедри
д.філол.н.,
проф. Шевчук Т.С.

(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету

к.філол.н., доц. Четверікова О.Р.
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми: доцент кафедри загального мовознавства,
слов'янських мов та світової літератури Кискін О.М.

Рецензенти програми: к.філол.н., доц. Савоськіна Т.О.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
Модуль: 1	24	-
Загальна кількість годин: 120	Практичні заняття:	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 3-4	24	-
Семестр: 6-8	Лабораторні заняття:	
	-	-
Тижневе навантаження (год.):	Семінарські заняття:	
	-	-
- аудиторне: 2	Консультації:	
- самостійна робота: 6	-	-
Форма підсумкового контролю: залік	Індивідуальні заняття:	
Мова навчання: українська, російська	-	-
	Самостійна робота:	
	72	-

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни є: історія розвитку російської літератури XVII-XVIII століть, найважливіші події російського літературного життя, відхід від літературних традицій давньої російської літератури, поява «нової» російської літератури, за період її розвитку в 30-40-х років XVIII століття в значній мірі завершується перехід від системи середньовічних жанрів, поява нових жанрів, синхронне увімкнення пан-європейського процесу, процесу секуляризму або секуляризації літератури і мистецтва (вилучення церкви духовної влади), поява незалежної світської літератури.

Метою вивчення дисципліни є: дати майбутнім учителям школи основи фахової підготовки з історії російської літератури XVII-XVIII століття, розкрити її багатство в історичній зумовленості і художній цінності, показати поступ літературно-естетичної думки, її вплив на творчій пошук найвидатніших письменників.

Передумови для вивчення дисципліни.

Програма орієнтована на те, що студенти вже вивчили курс теорії літератури, а також основ педагогіки і психології дітей шкільного віку. Отримані знання з основ літературознавства необхідні для придбання студентами факультету іноземних мов навичок аналізу художніх творів, оцінки творчості письменника або певного етапу в розвитку дитячої літератури. Без теоретико-літературних знань не може відбутися повноцінний вчитель. Відсутність теоретико-літературних знань призведе до того, що студент (в майбутньому вчитель) зможе оперувати тільки одиничними фактами.

Міждисциплінарні зв'язки.

Курс спирається на курс педагогіка, літературознавство, історія світової літератури, філософія, психологія, етика й естетика, логіка.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. **Знання:** тексти творів, особливо класичних; час виникнення тих чи інших жанрових форм та їх розвиток; важливість спадкоємності у формуванні історико-літературного процесу; які літературні напрямки мали місце у тих чи інших країнах і коли вони грали ключову роль в історії літератури.

2. *Уміння*: аналізувати твори; визначати жанр, виділяти ті чи інші композиційні особливості, відрізняти сюжет та фабулу і т.д.; орієнтуватися в закономірностях історико-літературного процесу окремої країни, а також розвитку літератури в цілому.
3. *Комунікація*: уміння володіти жанрами усного, публічного, монологічного мовлення та культурою діалогічного професійного спілкування. Уміти вести дискусію аргументувати свою думку, толерантно відноситись до іншої точки зору.
4. *Автономність та відповідальність*: спроможність виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність при виконанні функціональних обов'язків.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття
1.	Загальна характеристика епохи. Основні літературні напрями.	4	2	2			6	-	-	-	-	-	-	-
2.	Культурно-історичні умови розвитку літератури.	4	2	2			4	-	-	-	-	-	-	-
3.	Творчість Феофана Прокоповича.	4	2	2			4	-	-	-	-	-	-	-
4.	Творчість Антіоха Кантемира.	4	2	2			6	-	-	-	-	-	-	-
5.	Класицизм як літературний напрям.	4	2	2			6	-	-	-	-	-	-	-
6.	Особливості російського класицизму.	4	2	2			6	-	-	-	-	-	-	-
7.	Творчість Тредіаковського В.К.	4	2	2			6	-	-	-	-	-	-	-
8.	Творчість Ломоносова	4	2	2			6	-	-	-	-	-	-	-
9.	Художня творчість Ломоносова.	4	2	2			6	-	-	-	-	-	-	-
10.	Становлення російської драматургії. Сумароков.	4	2	2			6	-	-	-	-	-	-	-
11.	Творчість Фонвізіна.	4	2	2			6	-	-	-	-	-	-	-
12.	Комедії Фонвізіна. «Недоросль».	4	2	2			6	-	-	-	-	-	-	-
Проміжний контроль							4							
Підсумковий контроль: залік														
Разом:		48	24	24			72							

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Загальна характеристика епохи. Основні літературні напрями. Культурно-історичні умови розвитку літератури.

Історико-соціальне тло доби: У житті російського суспільства на рубежі XVII-XVIII століть відбуваються великі зміни. Визначальною віхою в житті народу і в його літературі виявився період петровських перетворень. Величезні економічні та соціальні зрушення не могли не відбитися на духовні запити суспільства. Мистецтво і література середньовічного типу, що панували в XVI столітті, не могли задовольнити нові запити. Необхідно відзначити особливість цього періоду, як час формування нового мистецтва, час створення літератури,

якісно відмінної від творів давньоруської писемності. Відбувалися складні зміни, але відбувалися вони поступово. Найважливішим знаменням нового в літературній творчості з'явився погляд письменників на дійсність з точки зору загальнодержавної. Горизонт авторського бачення розширюється. Все частіше звучать слова про те, що кожна людина – член суспільства, що це накладає на нього певні обов'язки: людина повинна приносити реальну користь державі, суспільству.

Тема 2. Культурно-історичні умови розвитку літератури.

На початку століття створюється любовна лірика, була зроблена спроба відобразити психологію людини. Але, необхідно відзначити, що творчість письменників початку століття не об'єднане будь-яким одним або навіть декількома літературними напрямками в сучасному розумінні цього слова. За традицією зберігаються жанри XVI століття, тим більше жанр анонімної повісті, але традиційні теми отримують інше рішення, в душі часу. Виникає необхідність у виданні збірника правил хорошого тону і інших книг, які могли б знайомити російського обивателя з західноєвропейською культурою («Юности честное зерцало», «Приклады, како писать комплименты разные». По-новому вирішується традиційне запитання взаємини батьків і дітей. А також інший дозвіл отримує тема любові («Повість про російський матроса Василя Кориотском і прекрасну царівну Іраклія Флоренський землі»).

Відкриваються навчальні заклади, ґрунтується «Академія наук і куріозних мистецтв», виходить газета «Ведомости», відкривається перший театр.

Літературу XVII-XVIII століть умовно можна назвати творчою лабораторією, яка готувала художні досягнення XIX.

Тема 3. Феофан Прокопович (1681-1736).

Один з найосвіченіших людей свого часу, найближчий сподвижник Петра Великого. Він писав трактати, в яких торкався найгостріші політичні, державні, релігійні проблеми: обґрунтовував необхідність суду над царевичем Олексієм і право государя самому призначати собі спадкоємця («Слово про владу і честь царської»); аргументував потребу ліквідації патріаршества і створення Синоду.

У той же час він був найбільшим поетом Петровського часу. Він заклав основи теорії російської літератури нового часу («Про поетичне мистецтво»); написав першу трагедокомедію «Володимир», що оповідає про російську історію періоду хрещення; поему «Епінікіон» – про перемогу російських військ під Полтавою в 1709 році; вірш «Плаче пастушок в боргом негода», яке відображає переживання Прокоповича в зв'язку зі смертю Петра.

Тема 4. Кантемир А.Д. (1708-1744)

В історії російської літератури Кантемир займає почесне місце: він «першим звів поезію з життям» (Белінський В.Г.). Діяльність Кантемира протікала тоді, коли прогресивні завоювання петровського часу опинилися під загрозою. Їх треба було відстоювати найрішучішим чином. Ось чому нова російська література, російська класицизм, в особі Кантемира, почав з «плоду осіннього» – з сатири. Кантемир написав дев'ять сатир, кілька байок, йому належать переклади з античних поетів і їм була розпочата поема «Петріда». Їм написана перша пісня поеми, яка залишилася незакінченою через те, що поет не мав можливості використовувати потрібні йому матеріали архіву Петра Великого.

У написі Державіна до портрету сатирика справедливо сказано:

Старовинний стиль його достоїнств не зменшить.

Порок! Чи не підходь: цей погляд тебе вкусить.

Кантемир в своїх сатирах викрив основні вади суспільства і вперше в літературі порушив питання про те, що всі люди від народження рівні, що у всіх «в жилах тече одна і та ж кров».

Тема 5. Класицизм як літературний напрям.

Істотні перетворення в економічній, політичній і культурного життя на початку XVIII століття, пов'язані з процесом утворення російської нації, поставили перед художньою літературою ряд невідкладних завдань. Необхідно було усвідомити відбулися зміни, осмислити їх і відобразити в літературі. Письменники вже не могли обмежитися тільки

простим відтворенням очевидних явищ життя, як це було в повістях петровської епохи. Необхідно було дати цим явищам певну оцінку, зіставити з недавнім минулим, виступити на захист петровських перетворень. Такий характер буде носити література російського класицизму.

Класицизм – явище загальноєвропейського масштабу. Але хронологічні межі, специфіка і ступінь художнього розвитку в різних країнах неоднакові. Найбільшою завершеності класицизм досяг у Франції, де і був створений маніфест класицизму – «Поетичне мистецтво» Буало.

Тема 6. Особливості російського класицизму.

Естетичний ідеал класицизму відповідав вимогам «освіченого» абсолютизму. У центрі уваги – людина, яка оволоділа своїми пристрастями, підпорядкував приватне громадському, людина, для якого понад усе державний борг, високі моральні принципи. Формування російського класицизму відбувалося значно пізніше західного. Російські письменники, сприйнявши основні принципи західного класицизму, пристосували цей напрям до особливостей російської дійсності. Російський класицизм відрізняється рисами неповторного національного своєрідності. Необхідно звернути увагу на ці особливості російського класицизму, які і роблять своєрідною саму російську літературу XVIII століття.

Тема 7. Тредіаковський В.К. (1703-1768)

Поетична діяльність Тредіаковського відноситься ще до періоду його навчання в Слов'яно-греко-латинської академії («Елегія на смерть Петра I»). Його перу належить трактат «Новий і короткий спосіб до складання російських віршів», в якому він обґрунтував роль наголосу в російській вірші і дав теоретичне визначення двоскладової стопи для російського віршування.

Тема 8. Ломоносов М.В. (1711-1765) – вчений-енциклопедист трудився в самих різних областях знань: фізиці і хімії, геології та мінералогії, астрономії та електродинаміки, історії та географії.

У розвитку російської теорії поезії велику роль зіграло «Коротке керівництво до красномовства» (1748). «Російська граматики» (1757) стала першим науковим працею в області поезії. «Передмова про користь книг церковних в російській мові» (1757) підсумувало шукання в області стилістики нової російської літератури і завершило філологічну обґрунтування теорії «штилів».

Тема 9. Художня творчість Ломоносова – одна з вершин зрілого російського просвітницького класицизму. Ломоносов віддавав перевагу високим жанрами, перш за все їм самим створеному – програмній оді. Його перу належать урочисті оди: «Ода на день сходження на всеросійський престол Єлизавети Петрівни»; філософські: «Лист про користь скла», «Ранкові роздуми», «Вечірні роздуми»; сатиричні: «Гімн бороді», «Сталися разом два астронома в бенкеті». Погляди Ломоносова на завдання поезії і призначення поета виражені в оді «Розмова з Анакреоном».

За його ініціативою в 1755 році був відкритий Московський університет. Незадовго до смерті Ломоносов склав проект реорганізації Академії Наук.

Тема 10. Становлення російської драматургії. Сумароков А.П. (1717-1777)

Родоначальник російської трагедії і комедії, Сумароков інтенсивно працював в різних жанрах драматургії. Його перу належать 9 трагедій і 12 комедій, лібрето двох опер і балету. Перу Сумарокова належать ліричні твори і байки. Ліричні вірші створювалися найчастіше в жанрах пісні, еклоги, ідилії і елегії. Досить тонко для свого часу Сумароков передає психологію закоханої дівчини і сором'язливо старається приховати своє почуття від «хижака» її «вольності».

Сумароков був теоретиком російського класицизму. Своім літературним творчістю він сприяв утвердженню класицизму на російському ґрунті, в своїй творчості він дав зразки різноманітних жанрів, передбачених поетикою класицизму.

Тема 11. Фонвізін Д.І. (1745-1792)

Одним з перших, у творчості яких знайшли своє втілення характерні риси просвітницької естетики і розпочато була «революція в мистецтві» на російському ґрунті,

був Денис Іванович Фонвізін. Першим друкованим художнім твором Фонвізіна були «Байки повчальні з признаннями пана Гольберга», перекладені ним в 1761 році.

З ранніх оригінальних творів Фонвізіна до нас дійшли кілька віршованих сатир: «Послання до слугам моїм Шумилову, Ванька і Петрушки», де поставлено питання про сенс світобудови і цілі життя («на що цей створений світ? І як мені в оной жити?») І «Лисиця-Казнодей», де викривається облудність і лицемірство.

Тема 12. Комедії Фонвізіна. «Недоросль».

Центральне місце в творчості Фонвізіна займають його комедії. У 1782 році Фонвізін завершив комедію «Наталка». Головне питання комедії – питання про неправдиве і істинне вихованні. «Недоросль» – твір багатотемний і багатопроблемний. Тут поставлені питання про неухильному виконанні «посади» кожним громадянином, про характер сімейних відносин. Але основними проблемами є три: проблеми кріпосного права, виховання і форми державної влади, які дані, як в дійсності, в їх нерозривному і взаємній обумовленості. Образи комедії чітко діляться на позитивні (Софія, Мілон, Стародум, Правдин) і негативні (Простакова, Скотинин, Митрофан). Протягом всієї комедії Фонвізін виявляє скотинячу сутність негативних персонажів через позитивних героїв, які то викривають їх вчинки, то тонко іронізують над ними, то сам автор з лукавим гумором змушує їх самовикривається. Художнє своєрідність «Наталка Полтавка» не вкладається ні в рамки класицизму, ні тим більше в русло сентиментально-романтичного напрямку. Тут триває пошук іншої ідейно-естетичної системи.

5.2. Тематика практичних занять.

Тема 1. Класицизм як літературний напрям.

Тема 2. Історія виникнення класицизму.

Тема 3. Особливості російського класицизму.

Тема 4. Сатири Кантемира.

Тема 5. Ломоносов – поет, видатний вчений, теоретик літератури, історик.

Тема 6. Доробок Ломоносова у жанрі класицистичної оди.

Тема 7. Оди Ломоносова, сатиричні твори. Аналіз цих творів.

Тема 8. Значення Ломоносова в літературі XVIII століття.

Тема 9. Розвиток російської драматургії.

Тема 10. Драматургія Сумарокова. Трагедії «Хорев», «Дмитро Самозванець»,

Тема 11. Комедії «Рогоносець по уяві», «Опікун».

Тема 12. Комедія Фонвізіна «Недоросль».

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Конспектування статей, робіт. Складання анотацій, аналізу на класичні видання творів народної творчості	6	Рукопис конспекту першоджерел
2.	Підготовка доповідей, рефератів за однією з тем	8	Рукопис доповіді, реферату
3.	Аналіз чарівної казки (на вибір).	8	Рукопис аналізу казки
4.	Підбір колекцій фольклорних текстів	8	Рукопис фольклорних текстів
5.	Підготовка бібліографічних списків з основних розділів курсу	4	Рукопис бібліографічних списків
6.	Складання різного типу коментарів (краєзнавчих, культурологічних, соціологічних та ін.)	8	Рукопис тез коментарів, аналізів

7.	Розробка сценарію дитячого свята / фестивалю.	6	Рукопис сценарію свята/ фестивалю
8.	Підготовка презентацій.	8	План-конспект презентації
9.	Вивчення на пам'ять творів усної народної творчості.	8	Рукопис творів усної народної творчості
10.	Ведення словника термінів російської усної народної творчості	8	Рукопис словника термінів
	Разом	72	

Тематика індивідуальних (групових) завдань та рефератів

1. Проблематика (політична, державна, релігійна) трактатів Феофана Прокоповича. Тема необхідність суду над царевичем Олексієм і право государя самому призначати собі спадкоємця («Слово про владу і честь царської»);
2. Тема потреба ліквідації патріаршества і створення Синоду. Тредіаковський – перекладач. Роман Баркляя «Аргеніда» (1751), «Давня історія» Роллена (1749-1769), «Римська історія» Роллена в 16-ти томах, 4 том «Історії про імператорів» крив. 1730 році переклав роман Поля Тальмана «Їзда в острів Любові» зі спеціальним додатком «Вірші на різні випадки», написані ним на французькій мові. 1766 року опублікував переклад роману Фенелона «Пригоди Телемаку» під назвою «Тілемахіда». Це був свого роду «урок царям» і роман був вороже прийнятий Катериною II.
3. Жанрове розмаїття сатиричної творчості Сумарокова: віршовані сатири, сатиричні хори, байки, епіграми і пародії: «Безногий солдат», «Повчання синові», «Дурень», «Бенкет у лева», «Жуки і бджоли», «Хор до превратному світла» та ін.
4. Сумароков та його сатиричний журнал «Працьовита бджола».
5. Перша оригінальна комедія Фонвізіна – «Бригадир». Основне завдання драматурга – показати справжнє обличчя дворянства. Образи дворянина-військового, дворянина-чиновника, дворянина Івана, що не пам'ятає своєї родини, в смішному, непривабливому, а часом страхітливому вигляді, Фонвізін своєчасно спростовував брехливі промови дворянських ідеологів, просторікувати в комісії про нібито неоціненних перед Вітчизною заслуги «шляхетного стану», якими вони виправдовували безконтрольне володіння поміщиків своїми кріпаками.

Матеріал для конспектування

1. Эпштейн М.Н. «Природа, мир, тайник Вселенной...»: Система пейзажных образов в русской поэзии. / М.Н.Эпштейн. – М.: Высш. шк., 1990. – 302 с.
2. Западов В.А. Проблемы изучения и преподавания русской литературы XVIII века. Статья II. Ранний русский реализм / В.А.Западов // Проблемы изучения русской литературы XVIII века. – Л., 1978. – С. 69-100.
3. Берков П.Н. Проблемы изучения русского классицизма / П.Н.Берков // Русская литература XVIII века: Эпоха классицизма. XVIII век. – М.; Л: Наука, 1964. – Сб. 6. – С. 5-29.
4. Пигарев К.В. К вопросу о русском классицизме / К.В.Пигарев // Проблемы Просвещения в мировой литературе. – М.: Наука, 1970. – С.100-112.
5. Орлов П.А. О месте «лёгкой поэзии» среди литературных направлений начала XIX века / П.А.Орлов // Филол. науки. – 1980. – N 2. – С. 22-28.
6. Веселитский В.В. Антиох Кантемир и развитие русского литературного языка / В.В.Веселитский. – М.: Наука, 1974. – 70 с.
7. Александрова Е.А. Формы конфликта и характер театральности трагедий классицизма (на материале А.П.Сумарокова) / Александрова Е.А. // Проблемы изучения русской литературы XVIII века: От классицизма к романтизму. – Л.: ЛГПИ, 1976. – Вып. 2. – С. 17-27.

Тематика індивідуальних науково-дослідницьких завдань

1. Специфіка вивчення ліричних творів у школі.
2. Специфіка вивчення драматичних творів у школі.
3. Специфіка вивчення епічних творів у школі.
4. Особливості сприймання учнями художніх творів.
5. Формування теоретико-літературних понять учнів 5-8 класів.
6. Розвиток усного мовлення учнів у процесі вивчення літератури.
7. Наочність на уроках літератури.
8. Розвиток писемного мовлення учнів у процесі вивчення літератури.
9. Музика і живопис на уроках літератури.
10. Шкільний кабінет літератури та його обладнання.
11. Екранні та звукові посібники на уроках літератури.
12. Використання художніх картин та ілюстрацій на уроках літератури.
13. Система уроків із позакласного читання в 5-8 класах.
14. Особливості вивчення біографії письменника у старших класах.
15. Роль позакласної літератури в літературно-естетичному розвитку школярів.
16. Літературний гурток та його типи у школі.
17. Шкільна літературна преса.
18. Факультативи і заняття з літератури в 7-11 класах.
19. Норми оцінювання усних і письмових відповідей учнів з літератури.
20. Основні принципи аналізу літературних творів у старших класах.
21. Огляд новин методичної літератури за останній рік.
22. Літературні вікторини на уроках і в позакласній роботі з літератури.
23. Методика проведення літературного вечора в школі.
24. Методика проведення бесід з позакласного читання.
25. Бібліографічна робота вчителя-словесника.
26. Учитель-словесник і шкільна бібліотека.
27. Літературне краєзнавство.
28. Вивчення літератури рідного краю в школі.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* практичні заняття.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: оцінювання під час аудиторних занять: ведення конспекту лекцій, підготовка та відповідь на практичних заняттях. Оцінювання роботи на практичних заняттях здійснюється за шкалою від «0» до «5». Кожен вид роботи фіксується у відповідній графі академічного журналу з обов'язковим позначенням виду роботи та дати проведення. Кількість балів, отриманих студентом за поточний контроль, виставляється викладачем у відповідній графі академічного журналу до проведення проміжного контролю. Результати поточного контролю мають бути внесені до відомості обліку успішності здобувачів вищої освіти до початку екзаменаційної сесії.

Засоби діагностики результатів навчання дисципліни.

Завдання поточного контролю:

- ведення конспекту лекцій – оцінювання роботи, в залежності від щільності та систематичності записів, здійснюється за шкалою від «0» до «5»;
- підготовка та відповідь на практичних заняттях – оцінювання роботи на практичних заняттях здійснюється за шкалою від «0» до «5»;
- стандартизовані тести:
 - Класицизмом називають:
 - а) літературно-мистецький напрям реалістичного спрямування;

- б) літературно-мистецьку течію романтичного спрямування;
в) сукупність літературно-мистецьких течій нереалістичного спрямування.

Кожен вид роботи фіксується у відповідній графі академічного журналу з обов'язковим позначенням виду роботи та дати проведення. Кількість балів, отриманих студентом за поточний контроль, виставляється викладачем у відповідній графі академічного журналу до проведення проміжного контролю. Результати поточного контролю мають бути внесені до відомості обліку успішності здобувачів вищої освіти до початку екзаменаційної сесії.

Завдання проміжного контролю: модульна контрольна робота складається з теоретичного питання, історико-літературного питання та практичного завдання:

Варіант №

1. Поняття про класицизм як літературний напрям.
2. Розкрийте значення Ломоносова в літературі XVIII століття.
3. Драматургія Сумарокова.

Кожен вид роботи фіксується у відповідній графі академічного журналу з обов'язковим позначенням виду роботи та дати проведення.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою	
	екзамен	залік
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
51-69	задовільно	
26-50	незадовільно	не зараховано
1-25		

Результати навчання з освітніх компонентів оцінюються за 100-бальною шкалою (від 1 до 100) з переведенням в оцінку за традиційною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
Відмінний	100...90	Студент	
		вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	
Достатній	89...70	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільний	69...51	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Незадовільний	50...26	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	25...1	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять. Оцінювання роботи на практичних заняттях здійснюється за шкалою від «0» до «5».

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських (практичних) і лабораторних заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та

	незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. *Критерії оцінювання індивідуальних завдань.* Індивідуальні завдання, виконані у вигляді доповіді, реферату, повідомлення, есе, аналітичного звіту, науково-художнього нарису, конспекту першоджерел – до 5 балів.

8.4. *Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.*

Оцінювання модульної контрольної роботи (МКР) здійснюється за шкалою:

від «0» до «30» – для дисциплін, викладання яких завершується заліком.

8.5. *Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.*

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

Підручники та навчальні посібники:

1. Богомолів Н.А. Стихотворная речь: Учеб.-метод. пособ. для студ фак. и отд. журналистики / Н.А.Богомолів. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1988. – 69 с.
2. Буранок О.М. Русская литература XVIII века: Учеб.-метод. комплекс для студ. филол. спец. / О.М.Буранок. - М.: Мысль, 1999. – 392 с.
3. Гуковский Г.Д. Русская литература XVIII века: Учеб. для студ. вузов / Г.Д.Гуковский. – М.: Аспект Пресс, 2003. – 453 с.
4. Западов В.А. Русское стихосложение XVIII - нач. XIX вв. / В.А.Западов.- Л., 1974.- 56 с.
5. История русской литературы: в 4 т. - Л.: Наука, 1980. - Т. 1. – 813 с.
6. История русской литературы XVIII века: Науч.-метод. комплекс / Сост. А.Н.Пашкуров. - Казань, 2000. – 62 с.
7. Квятковский А. Поэтический словарь / А.Квятковский.- М.: Сов. энциклопедия, 1966.-375 с.
8. Лебедева О.Б. История русской литературы XVIII века / О.Б.Лебедева. - М.: Высш.шк., 2000. – 415 с.

9. Орлов П.А. История русской литературы XVIII века / П.А.Орлов. - М.: Высш.шк., 1991. - 318 с.
10. Остолопов Н.Ф. Словарь древней и новой поэзии / Н.Ф.Остолопов. - СПб.: Типогр. имп. Росс. Акад. наук, 1821. - Ч. 1-3.
11. Словарь русских писателей XVIII века. - Л.: Наука, 1988. - Т.1 (А-К). - 356 с.
12. Федоров В.И. История русской литературы. XVIII век: Учеб. для студ. вузов / В.И.Федоров. - М.: Владос, 2003. - 367 с.
13. Федотов О.И. Основы русского стихосложения: Теория и история русского стиха: В 2 кн. / О.И.Федотов. - М.: Флинта: Наука, 2002. Кн.1. Метрика и ритмика.- 359 с. Кн.2. Строфика. - 484 с.

Джерела:

1. Возвышенное в русской литературе (XVIII – начало XX вв.): Антология / Сост.: В.Н.Коновалов, В.Н.Крылов, Я.Г.Сафиуллин. - Казань: Изд-во Каз. ун-та, 1994. - Ч. 1. - 286 с.
2. Державин Г.Р. Сочинения / Г.Р.Державин. - Л.: Худ. лит., 1987. - 502 с.
3. Державин Г.Р. Сочинения / Г.Р.Державин. - М.: Правда, 1985. - 575 с.
4. Источники, помеченные знаком *, обязательны для изучения и конспектирования (примерная схема анализа будет приведена ниже), их анализ составляет третий вопрос в экзаменационных билетах. Необходимо подготовить к экзамену:а) две статьи критиков XIX века - В.Г.Белинского и Н.А.Добролюбова;б) одну монографию по теории и истории классицизма и сентиментализма;в) по одной монографии по творчеству Д.И.Фонвизина, А.Н.Радищева, Н.М.Карамзина, Г.Р.Державина.
5. Дмитриев И.И. Полн. собр. стихотворений / И.И.Дмитриев. - Л.: Сов. писатель, 1967.-502 с.
6. Кантемир А.Д. Собр. стихотворений / А.Д.Кантемир.- Л.: Сов. писатель, 1956. - 545 с.
7. Капнист В.В. Избр. произведения / В.В.Капнист. - Л.: Сов. писатель, 1973. - 615 с.
8. Карамзин Н.М. Сочинения: В 2 т. / Н.М.Карамзин. - Л.: Худ. лит., 1984.
9. Княжнин Я.Б. Избранное / Я.Б.Княжнин. - М.: Правда, 1991. - 381 с.
10. Крылов И.А. Сочинения: В 2 т. / И.А.Крылов. - М.: Правда, 1984.
11. Ломоносов М.В. Полн. собр. соч.: В 11 т. / М.В.Ломоносов.- М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1956. - Т.8. - 410 с.
12. Львов Н.А. Стихотворения / Н.А.Львов. // Поэты XVIII века: В 2 т.- Л.: Сов. писатель, 1972. - Т.2. - 588 с.
13. Майков В.И. Избр. произведения / В.И.Майков. - М.; Л.: Сов. писатель, 1966. - 502 с.
14. Муравьев М.Н. Стихотворения / М.Н.Муравьев. - Л.: Сов. писатель, 1967. - 387 с.
15. Новиков Н.И. Избранное / Н.И.Новиков. - М.: Правда, 1983. - 511 с.
16. Поэты 1790-1810-х гг. / Сост.: Ю.М.Лотман. - Л.: Сов. писатель, 1971. - 910 с.
17. Радищев А.Н. Сочинения: [Проза, поэзия, письма] / А.Н.Радищев.- М.: Худ. лит., 1988.-686 с.
18. Радищев А.Н. Стихотворения / А.Н.Радищев. - Л.: Сов. писатель, 1975. - 271 с.
19. Русская литература XVIII века: Хрестоматия / Сост. Г.П.Макогоненко. - Л.: Просвещение, 1970. - 832 с.
20. Русская литература XVIII века: Хрестоматия: В 2 ч. / Сост.: В.А.Западов. - М.: Просвещение, 1979. - 447 с.
21. Русская литературная критика XVIII в. - М.: Сов. Россия, 1978. - 397 с.
22. Русская поэзия XVIII века. - М.: Худ. лит., 1972. - 734 с.
23. Сумароков А.П. Избр. произведения / А.П.Сумароков. - Л.: Сов. писатель, 1957.- 608 с.
24. Сумароков А.П. Стихотворения / А.П.Сумароков. - Л.: Сов. писатель, 1953. - 344 с.
25. Тредиаковский В.К. Избр. произведения / В.К.Тредиаковский.- М.; Л.: Сов. писатель, 1963. - 577 с.
26. Фонвизин Д.И. Избранное: Стихотворения. Комедии. Сатирическая проза и публицистика / Д.И.Фонвизин. - М.: Сов. Россия, 1983. - 335 с.
27. Хемницер И.И. Полное собр.стих. / И.И.Хемницер. - Л.: Сов. писатель, 1963. - 382 с.
28. Херасков М.М. Избр. произведения / М.М.Херасков. - Л.: Сов. писатель, 1961. - 410 с.
29. Хрестоматия по русской литературе XVIII века / Сост.: А.В.Кокорев. - М.: Просвещение, 1965. - 848 с.

Розділ І. Загальні праці літературознавців ХХ століття про літературний процес ХVIII століття.

1. Баевский В.С. История русской поэзии / В.С.Баевский. – Смоленск: Русич, 1994.- 301 с.
2. Берков П.Н. История русской комедии ХVIII века / П.Н.Берков. - Л.: Наука, 1977. – 391 с.
3. Бочкарёв А.А. Русская историческая драматургия второй половины ХVIII века /А.А.Бочкарёв. – Куйбышев, 1982.
4. Западов А.В. Поэты ХVIII века: А.Кантемир, А.Сумароков, В.Майков, М.Херасков /А.В.Западов. - М., 1984. – 235 с.
5. Западов А.В. Поэты ХVIII века: М.В.Ломоносов, Г.Р.Державин / А.В.Западов.- М., 1979.–311 с.
6. История русской драматургии: ХVII - первая половина ХIХ века. - Л.: Наука, 1982.- 532 с.
7. История русской поэзии: В 2-х тт. - Л.: “Наука”, 1968. – Т.1. – 560 с. – Т.2. – 459 с.
8. Кулакова Л.И. Очерки истории русской эстетической мысли ХVIII века / Л.И.Кулакова //Учён. зап. Ленингр. пед. ин-та. Т.358.- Л.: Просвещение, 1968.- 343 с.
9. Курилов А.С. Литературоведение в России ХVIII века / А.С.Курилов.- М.: Наука, 1981.-264 с.
10. Макогоненко Г.П. От Фонвизина до Пушкина: Из истории русского реализма /Г.П.Макогоненко. - М.: Худ лит., 1969. – 511 с.
11. Поэтический строй русской лирики. - Л.: Наука, 1973.- 351 с.
12. Стенник Ю.В. Жанр трагедии в русской литературе: Эпоха классицизма.- Л.: Наука, 1982.
13. Стенник Ю.В. Русская сатира ХVIII века / Стенник Ю.В. - Л.: Наука, 1985. – 360 с.
14. Шкуринов П.С. Философия России ХVIII века / П.С.Шкуринов.- М.: Высш. шк., 1992.- 253 с.
15. Эпштейн М.Н. «Природа, мир, тайник Вселенной...»: Система пейзажных образов в русской поэзии / М.Н.Эпштейн. - М.: Высш. шк., 1990. – 302 с.

1. Класіцизм.

1. Берков П.Н. Проблемы изучения русского классицизма / П.Н.Берков // Русская литература ХVIII века: Эпоха классицизма. ХVIII век. - М.; Л.: Наука, 1964. - Сб. 6. - С. 5-29.
2. Западов А.В. Проблемы изучения и преподавания русской литературы ХVIII века. Статья первая. Русский классицизм / А.В.Западов // Проблемы изучения русской литературы ХVIII века. - Л.: Изд-во Ленингр. гос. пед. ин-та им. А.И.Герцена, 1976. - Вып. 2.
3. Курилов А.С. Классицизм в русской литературе: исторические границы и периодизация/ А.С.Курилов // Филологические науки. - 1996. - 1. - С. 12-22.
4. Москвичёва Г.В. Русский классицизм / Г.В.Москвичева. - М.: Просвещение, 1978. – 128 с.
5. Москвичёва Г.В. Жанры русского классицизма / Г.В.Москвичева. - Горький, 1971-1974. Ч.1. – 95 с.; Ч.2.– 192 с.; Ч.3.- 110 с.
6. От классицизма к романтизму: Из истории международных связей русской литературы.- Л.: Наука, 1976. - Вып. 2.
7. Пигарев К.В. К вопросу о русском классицизме / К.В.Пигарев // Проблемы Просвещения в мировой литературе. - М.: Наука, 1970. - С.100-112.
8. Русская литература ХVIII века: эпоха классицизма (ХVIII век. сб.6). - Л.: Изд-во Ан СССР, 1964. – 294 с.
9. Серман И.З. Русский классицизм. Поэзия. Драма. Сатира / И.З.Серман. - Л.: Наука, 1973. – 283 с.
10. Смирнов А.А. Литературная теория русского классицизма / А.А.Смирнов.- М.: Высш. шк., 1981.– 135 с.

2. Просвітництво. Журнальна сатира 1769-1774 рр.

1. Валицкая А.П. Русская эстетика ХVIII века: Историко-проблемный очерк просветительской мысли / А.П.Валицкая.- М.: Искусство, 1983. – 238 с.
2. Глухов В.И. Н.И.Новиков как писатель-сатирик / В.И.Глухов. - Иваново, 1991. – 228 с.
3. Добролюбов Н.А. Русская сатира екатерининского времени // Добролюбов Н.А. Собр. соч.: в 3 т. / Н.А.Добролюбов. - М.: Худ. лит., 1987.- Т.II. Статьи и рецензии 1859 года.- С.536-633.

4. Макогоненко Г.П. Николай Новиков и русское Просвещение XVIII века /Г.П.Макогоненко. - М.; Л.: Гослитиздат, 1952. – 544 с.
5. Новиков и общественно- литературное движение его времени (XVIII век, сб. 11).- Л.: Изд-во АН СССР,1976. – 258 с.
6. Проблемы русского Просвещения в литературе XVIII века.- М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1961. – 272 с.
7. Фриндлендер Г.М. История и историзм в век Просвещения / Г.М.Фриндлендер // Проблемы историзма в русской литературе: Конец XVIII - начало XIX вв. (XVIII век, сб. 13). - Л.: Наука, 1981. - С. 66-81.

3. Просвітницький реалізм

1. Западов В.А. Проблемы изучения и преподавания русской литературы XVIII века. Статья II. Ранний русский реализм / В.А.Западов // Проблемы изучения русской литературы XVIII века. – Л., 1978. – С. 69-100.
2. Кулакова Л.И. Просветительство и литературные направления XVIII века /Л.И.Кулакова // Проблемы русского Просвещения в литературе XVIII века. – М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1961. – С. 163-172.
3. Макогоненко Г.П. К истории русского Просвещения и реализма XVIII века /Г.П.Макогоненко / / Проблемы русского Просвещения в литературе XVIII века. – М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1961. – С. 173-189.
4. Степанов Н.Л. Просветительский реализм XVIII – начала XIX века / Н.Л.Степанов //Проблемы типологии русского реализма. – М.: Наука, 1969. – С. 160-209.

4. Сентименталізм

1. Западов В.А. Проблемы изучения и преподавания русской литературы XVIII века. Статья 3. Сентиментализм и предромантизм в России / В.А.Западов // Проблемы изучения русской литературы XVIII века: От классицизма к романтизму. - Л.: ЛГПИ, 1983.- Вып. 5.- С.135-150.
2. Иванов М.В. Судьба русского сентиментализма / М.В.Иванов.- СПб.: ФКИЦ “Эйдос”, 1996. – 320 с.
3. Иванов М.В. Поэтика русской сентиментальной прозы XVIII века / М.В.Иванов // Русская литература. - 1975. - 1. - С. 115-121.
4. Каминский В. К вопросу о сентименталистском художественном методе в литературе / В.Каминский // Русская литература. - 1984. - 2. - С.124-137.
5. Кочеткова Н.Д. Литература русского сентиментализма / Н.Д.Кочеткова.- СПб.: Наука, 1994. – 281 с.
6. Кочеткова Н.Д. Карамзин и литература сентиментализма / Н.Д. Кочеткова // Русская литература и фольклор (XI - XVIII века). - Л.: Наука, 1970. - С. 351-389.
7. Орлов П.А. Русский сентиментализм / П.А.Орлов.- М.: Изд-во Моск. ун-та, 1977.- 271 с.
8. Павлович С.Э. Пути развития русской сентиментальной прозы XVIII века / С.Э.Павлович. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1974. – 225 с.
9. Пашкуров А.Н. Категория возвышенного в поэзии русского сентиментализма и предромантизма: эволюция и типология / А.Н.Пашкуров. – Казань: Изд-во Каз. ун-та, 2004. – 211 с.
10. Пумпянский Л.В. Сентиментализм / Л.В.Пумпянский // История русской литературы: в 10 т. - М.;Л.: Изд-во АН СССР, 1947.- Т. 4. Ч. 2. - С. 430-445.

5. Предромантизм

1. Архипова А.В. О русском предромантизме / А.В.Архипова // Рус. литература. - 1978. -N1. - С. 14-25.
2. Дмитриев А.С. Романтизм и Просвещение - борьба или взаимодействие? / А.С.Дмитриев // Вопросы литературы.- 1972. - N 10. - С.- 117-130.
3. Западов В.А. Проблемы изучения и преподавания русской литературы XVIII века. Статья 3-я. Сентиментализм и предромантизм в России / В.А.Западов // Проблемы изучения русской литературы XVIII века: От классицизма к романтизму. - Л.: ЛГПИ, 1983. - Вып. 5. - С.135-150.
4. Зорин А. «Вслед шествуя Анакреону...» / А.Зорин // Цветник. Русская лёгкая поэзия конца XVIII - начала XIX вв. - М.: Книга, 1987.- С. 5-53.

5. Касаткина В.Н. Предромантизм в русской лирике. К.Н.Батюшков, Н.И.Гнедич / В.Н.Касаткина. - М.: МОПИ, 1987. – 88 с.
6. Левин Ю.Д. Осиан в русской литературе / Ю.Д.Левин. - Л.: Наука, 1980. – 205 с.
7. Манн Ю.В. Поэтика русского романтизма / Ю.В.Манн. - М.: Наука, 1976. – 375 с.
8. На путях к романтизму: Сб. науч. тр. - Л.: Наука, 1984. – 292 с.
9. Орлов П.А. О месте «лёгкой поэзии» среди литературных направлений начала XIX века / П.А.Орлов // Филол. науки.- 1980.- N2.- С. 22-28.
10. Соколов А.Н. Из истории «легкой поэзии» (от «Душеньки» к «Катеньке») / А.Н.Соколов // Роль и значение литературы XVIII века в истории русской культуры. - М.; Л.: Наука, 1966. - Сб. 7. - С. 320-321.
11. Фёдоров В.И. От классицизма к романтизму. Формирование нового художественного стиля / В.И.Федоров // История романтизма в русской литературе... (1790-1825).- М.: Наука, 1979.- С. 42-70.

Розділ II. Література по творчості письменників

Письменники початку століття

1. Буранок О.М. Драматургия Ф.Прокоповича и историко-литературный процесс в России первой трети XVIII века / О.М.Буранок.- Самара: Изд-во Самар. пед. инта, 1992. – 76 с.
2. Нигматуллина Ю.Г. Формирование нового художественного мышления в недрах религиозного сознания (Ф.Прокопович и Г.Утыз Имяни) / Ю.Г.Нигматуллина // Нигматуллина Ю.Г. Типы культур и цивилизаций в историческом развитии татарской и русской литератур. – Казань: ФЭН, 1997. - С. 68-85.

А.Д.Кантемир

1. Антиох Кантемир и русская литература.- М.: Наследие, 1999. – 319 с.
2. Белинский В.Г. Кантемир // Белинский В.Г. Полн. собр. соч.: В 13 т. / В.Г.Белинский. - М.: Изд-во АН СССР, 1955. - Т.8. Статьи и рецензии 1843-1845 гг. – С. 613-634.
3. Бобынэ Г.Е. Философские воззрения Антиоха Кантемира / Г.Е.Бобынэ.- Кишинёв: Штиница,1981. – 136 с.
4. Веселитский В.В. Антиох Кантемир и развитие русского литературного языка / В.В.Веселитский. - М.: Наука, 1974. – 70 с.
5. Николаев С.И. «Зоил в российских градах» (от Полоцкого до А.Кантемира) / С.И.Николаев // XVIII век. - СПб.: Наука, 1991. - Сб.17. - С.17-27.
6. Пумпянский Л.В. Антиох Кантемир / Л.В.Пумпянский // История русской литературы: в 10 т. - М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1941. - Т.3. - С. 176-212.

В.К.Тредиаковський

1. Венок Тредиаковскому. – Волгоград: Изд-во Волгоград. пед. ин-та, 1976. – 104 с.
2. Пумпянский Л.В. Тредиаковский / Л.В.Пумпянский // История русской литературы: в 10 т.- М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1941. - Т. 3. Ч.1. - С. 215-263.
3. Тимофеев Л.И. В.К.Тредиаковский / Л.И.Тимофеев // Тредиаковский В.К. Избр. Произведения.- М.; Л.: Сов. писатель, 1963. - С. 5-52.
4. Успенский Б.А. Из истории русского литературного языка XVIII - начала XIX вв. / Б.А.Успенский - М., 1985. - С. 70-199.

М.В.Ломоносов

1. Бухаркин П.Е. Топос “тишины” в одической поэзии М.В.Ломоносова / П.Е.Бухаркин // XVIII век. – СПб.: Наука, 1996. – Сб. 20. – С. 3-12.
2. Вомперский В.П. Стилистическое учение М.В.Ломоносова и теория трёх стилей / В.П.Вомперский. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1970. – 210 с.
3. Западов А.В. Отец русской поэзии: о творчестве Ломоносова / А.В.Западов. - М.: Сов.писатель, 1961. – 282 с.
4. Ломоносов и русская литература. - М.: Наука, 1987. – 389 с.
5. Морозов А.А. Ломоносов / А.А.Морозов. - М.: Мол. гвардия, 1965. – 576 с.
6. Павлова Г.Е., Фёдоров А.С. М.В.Ломоносов / Г.Е.Павлова, А.С.Федоров. - М.: Наука, 1980. – 462 с.
7. Погосян Е.А. Восторг русской оды и решение темы поэта в русском панегирике 1730-1762 гг. / Е.А.Погосян. – Тарту: Tartu Ulicooli kirjastus, 1997. – 159 с.

А.П.Сумароков

1. Александрова Е.А. Формы конфликта и характер театральности трагедий классицизма (на материале А.П.Сумарокова) / Александрова Е.А. // Проблемы изучения русской литературы XVIII века: От классицизма к романтизму. – Л.: ЛГПИ, 1976. – Вып. 2. – С. 17-27.
2. Гуковский Г.А. Сумароков и его литературно-общественное окружение / Г.А.Гуковский // История русской литературы: В 10-ти тт. - М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1941. - Т.3, Ч.1. - С. 349-420.
3. Клейн Й. Русский Буало? (Эпистола Сумарокова «О стихотворстве»...) / И.Клейн // XVIII век. - СПб.: Наука, 1993. - Сб. 18. - С. 40-58.
4. Стенник Ю.В. О художественной структуре трагедий А.П.Сумарокова / Ю.В.Стенник // XVIII век. - М.; Л.: Наука, 1983. - Сб. - 14. - С. 232-246.
5. Стенник Ю.В. Роль А.П.Сумарокова в развитии русской басни / Ю.В.Стенник // Сумароковские чтения...: Материалы Всерос.науч.- практич. конф.- СПб.: Наука, 1993. - С. 25-32.
6. Стенник Ю.В. Русский классицизм и фольклор: Сумароков и его школа / Ю.В.Стенник // Русская литература и фольклор (XI-XVIII вв.). - Л.: Наука, 1970. - С. 137-179.

А.Н.Радищев

1. А.Н.Радищев и литература его времени (XVIII век. Сб. 12). - Л.: Наука, 1977. – 260 с.
2. Атарова К.Н. Лоренс Стерн и жанр путешествия в русской литературе конца XVIII века (на материале творчества А.Радищева и Н.Карамзина) / К.Н.Атарова // Писатель и жизнь. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1978. - С. 133-145.
3. Бегунов Ю. «Путешествие из Петербурга в Москву» А.Н.Радищева / Ю.Бегунов. - М.: Просвещение, 1983. – 96 с.
4. Кочеткова Н.Д. А.Радищев. Осмнадцатое столетие / Н.Д.Кочеткова // Поэтический строй русской лирики. - Л.: Наука, 1973. – С.21-38.
5. Кулакова Л.И. А.Н.Радищев. «Путешествие из Петербурга в Москву»: Комментарий / Л.И.Кулакова, В.А.Западов. - Л.: Просвещение, 1974. – 256 с.
6. Кулакова Л.И. Композиция «Путешествия из Петербурга в Москву» / Л.И.Кулакова. - Л.: Просвещение, 1972. – 56 с.
7. Моисеева Г.Н. К пониманию идейного замысла «Путешествия из Петербурга в Москву» А.Н.Радищева / Г.Н.Моисеева // XVIII век. - Л.: Наука, 1981. - Сб. 13.- С. 185-191.
8. Старцев А.Н. Радищев. Годы испытаний / А.Н.Старцев. - М.: , 1990.
9. Шкуринов П.С. А.Н.Радищев. Философия человека / П.С.Шкуринов. - М., 1988.

Д.И.Фонвизин

1. Андрущенко Е.А. Материалы к сценической истории комедии Д.И.Фонвизина «Недоросль» / Е.А.Андрущенко // XVIII век. - СПб.: Наука, 1994. - Сб. 19. - С.276-293.
2. Бухаркин П.Е. О философской проблематике «Недоросля» Д.И.Фонвизина / П.Е.Бухаркин // Вестник ЛГУ. Сер. 2. История, языкознание, литературоведение. - 1986. - Вып. 3. - С. 32-38.
3. Глухов В.И. Метод и образный строй комедии Д.И.Фонвизина «Недоросль» (К спорам о художественной природе пьесы) / В.И.Глухов // Взаимодействие жанров, художественных направлений и традиций в русской драматургии XVIII-XIX веков. – Куйбышев: КГПИ, 1988. - С. 19-35.
4. Исакович И.В. «Бригадир» и «Недоросль» Фонвизина / И.В.Исакович. - Л.: Худ. лит-ра, 1979. – 118 с.
5. Ключевский В.О. «Недоросль» Фонвизина. Опыт исторического объяснения учебной пьесы / В.О.Ключевский // Ключевский В.О. Соч.: В 8-ми тт. - М.: Соцэкриз, 1959. - Т.8. – 491 с.
6. Кулакова Л.И. Д.И.Фонвизин / Л.И.Кулакова. - М.; Л.: Просвещение, 1966. – 168 с.
7. Макогоненко Г.П. Денис Фонвизин. Творческий путь / Г.П.Макогоненко. - М.; Л.: Рослитиздат, 1961. – 443 с.
8. Рассадин С.Б. Сатиры смелый властелин. Книга о Д.И.Фонвизине. - М.: Книга, 1985. – 268 с.
9. Стенник Ю.В. К вопросу о методе комедии Д.И.Фонвизина «Недоросль» / Ю.В.Стенник // Проблемы литературных жанров. – Томск: Изд-во Томск. гос. ун-та, 1983. - С. 212-214.
10. Степанов В.П. Полемика вокруг Д.И.Фонвизина в период создания «Недоросля» / В.П.Степанов // XVIII век. - Л.: Наука, 1986. - Сб. 15. - С. 204-228.

11. Стричек А. Денис Фонвизин / А.Стричек. – М.: Прометей, 1994. – 512 с.

И.А.Крылов

1. Белинский В.Г. И.А.Крылов / В.Г.Белинский // Белинский В.Г. Полн. собр. соч.: В 13 т. - М.: Изд-во АН СССР, 1955. - Т. VIII. - С. 565-591.
2. Западов А.В. И.А.Крылов / А.В.Западов. - М.; Л.: Искусство, 1951. – 95 с.
3. И.А.Крылов: Проблемы творчества. - Л.: Наука, 1975. – 280 с.
4. Разумовская М.В. «Почта духов» Крылова и романы маркиза д'Аржана / М.В.Разумовская // Рус. литература. - 1978. - 1. - С. 103-115.
5. Степанов Л.М. Крылов. Жизнь и творчество / Л.М.Степанов.- М.: Мол. гвардия, 1969. - 271 с.

М.Н.Муравьев, Н.А.Львов, I.I.Дмитриев

1. Бруханский А.Н. М.Н.Муравьев и «лёгкое стихотворство» / А.Н.Бруханский // XVIII век. - М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1959.- Сб. 4.- С. 151-171.
2. Вацуру В.Э. И.И.Дмитриев в литературных полемиках начала XIX века / В.Э.Вацуру // XVIII век. - Л.: Наука, 1989. - Сб. 16. - С. 139-179.
3. Виноградов А.М. Проблема нравственного идеала предромантизма в диалогическом цикле Н.А.Львова «Фортуна» / А.М.Виноградов // Проблемы изучения русской литературы XVIII века. - Л.: Наука, 1984. - Вып. 6. - С. 57-67.
4. Глумов А. Н.А.Львов / А.Глумов. - М.: Искусство, 1980. – 207 с.
5. Душина Л.Н. М.Н. Муравьев и русская баллада // Проблемы изучения русской литературы XVIII века. – Л.: ЛГПИ, 1978. – С. 39-49.
6. Кулакова Л.И. <М.Н.Муравьев>./ Л.И.Кулакова // Учен. зап. Ленинград. пед. ин-та. Т.358. Очерки истории русской эстетической мысли XVIII века. - Л.: Просвещение, 1968. - С. 191-206.
7. Кулакова Л.И. Поэзия М.Н.Муравьева / Л.И.Кулакова // Муравьев М.Н. Стихотворения. - Л.: Сов. писатель, 1967. - С. 5-49.
8. Купреянова Е.Н. Дмитриев и поэты карамзинской школы / Е.Н.Купреянова // История русской литературы: В 10 т. - М.; Л. Изд-во АН СССР, 1941. - Т.V, Ч.1.- С. 121-143.
9. Лазарчук Р.М. Послание Н.А.Львова и его роль в литературной борьбе 1770-х – начала 1800-х гг. / Р.М.Лазарчук // Филол. сборник. - Л.: Изд-во Ленинград. ун-та, 1970.- С. 29-45.
10. Лопутько О. Стилистическая реформа М.Н.Муравьева - Н.М.Карамзина в гносеологическом аспекте / О.Лопутько // Филол.науки.- 1994.- N 5-6.- С. 66-75.
11. Макогоненко Г.П. «Рядовой на Пинде воин» (Поэзия И.Дмитриева) / Г.П.Макогоненко // Дмитриев И.П. Полн. собр. стихотворений. - Л.: Сов. писатель, 1967.- С. 5-688.
12. Пашкуров А.Н. Жанровые особенности поэзии М.Н.Муравьева: Дис. ... канд. филол. наук / А.Н.Пашкуров; Казан. гос. ун-т. - Казань, 1997.
13. Пашкуров А.Н. М.Н.Муравьев: Вопросы поэтики мировоззрения и творчества / А.Н.Пашкуров, О.В.Мясников.- Казань: Казан. гос. ун-т, 2003. – 128 с.
14. Резниченко Л. М.В.Ломоносов и М.Н.Муравьев (К вопросу о специфике художественного образа в предромантической поэзии) / Л.Резниченко, Е.Сергеева // Проблемы изучения русской литературы XVIII века.- Л.: ЛГПИ,1985. - Вып. 7. - С. 79-86.
15. Сионова С. Сборник «Новые лирические опыты Михайла Муравьева.1776» (Начало русской предромантической лирики) / С.Сионова // Проблемы изучения русской литературы XVIII века. - Л.: ЛГПИ, 1984. - Вып.6 - С. 50-57.

Н.М.Карамзин.

1. Гуковский Г.А. Карамзин / Г.А.Гуковский // История русской литературы: В 10 т. - М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1941. - Т. IV. - С. 55-105.
2. Канунова Ф.З. Из истории русской повести (Историко-литературное значение повестей Н.М.Карамзина) / Ф.З.Канунова. – Томск: Изд-во Томск. ун-та, 1967. – 188 с.
3. Кочеткова Н.Д. Карамзин и литература сентиментализма / Н.Д.Кочеткова // Русская литература и фольклор (XI-XVIII вв.). - Л.: Наука, 1970.- С.351-389.
4. Лотман Ю.М. Сотворение Карамзина / Ю.М.Лотман. - М.: Книга, 1987. – 336 с.
5. Лотман Ю.М. Эволюция мировоззрения Карамзина (1789-1803) / Ю.М.Лотман // Учен. зап. Тарт. гос. ун-та. - 1957. - Вып. 51. - С. 122-162.

6. Лотман Ю.М. Об одном читательском восприятии «Бедной Лизы» Н.М.Карамзина (К структуре массового сознания XVIII) / Ю.М.Лотман // Роль и значение литературы XVIII века в истории русской культуры. (XVIII век. Сб.7). - М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1966. - С. 280-285.
7. Осетров Е. Три жизни Карамзина / Е.Осетров. - М.: Моск. рабочий, 1985. – 286 с.
8. Пурыскина Н.Г. Слово и жест в сентиментальной повести: «Бедная Лиза» Н.М.Карамзина / Н.Г.Пурыскина // Проблемы изучения русской литературы XVIII века. - Л.: ЛГПИ, 1985. - Вып.7. - С. 111-117.
9. Пухов В. Первая русская повесть о бедной Лизе / В.Пухов // Рус. литература.- 1965. - N1. - С. 120-122.

Г.Р.Державин

1. Афанасьева К.А. Г.Р.Державин и преромантизм / К.А.Афанасьева // Филол. науки. - 1993. - 3. - С. 88-98.
2. Афанасьева К.А. «Общежительная» ода Державина / К.А.Афанасьева // Филол.науки. - 1993. - 5-6. - С. 3-10.
3. Белинский В.Г. Сочинения Державина / В.Г.Белинский // Белинский В.Г. Полн. собр. соч.: В 13-ти тт. - М.: Изв. АН СССР, 1955. - Т. VI. - С. 582-658.
4. Г.Р.Державин: Личность, творчество, современное восприятие: Тез. Междунар. научн. конф., посвящённой 250-летию со дня рождения поэта. – Казань: Изд-во Каз. ун-та, 1993. – 112 с.
5. Г.Р.Державин История и современность. – Казань: Изд-во Каз. ун-та, 1993. - С. 26-49.
6. Г.Р.Державин в новом тысячелетии. Материалы Междунар. науч. конф., посв. 260-летию со дня рождения поэта. – Казань: Изд-во Каз. ун-та, 2003. – 135 с.
7. Западов В.А. Державин и поэтика русского классицизма / В.А.Западов // Проблемы изучения русской литературы XVIII века. - Л.: ЛГПИ, 1984. - Вып. 6. - С. 26-49.
8. Западов В.А. Г.Р.Державин: Биография / В.А.Западов. - М.; Л.: Просвещение, 1965. – 166 с.
9. Западов В.А. Мастерство Державина / В.А.Западов. - М.: Сов. писатель, 1958. – 259 с.
10. Ионин Г.Н. Творческая история сборника «Анакреонтические песни» / Г.Н.Ионин // Державин Г.Р. Анакреонтические песни. - М.: Наука, 1986. - С. 296-378.
11. Кочеткова Н.Д. «Правосудие» и «милость» в поэзии Державина / Н.Д.Кочеткова // XVIII век. - СПб.: Наука, 1996. - Сб. 20. - С. 72-78.
12. Левицкий А.А. Образ воды у Державина и образ поэта / А.А.Левицкий // XVIII век. - СПб.: Наука, 1996. - Сб. 20. - С. 47-71.
13. Мейор А.Г. Пространство и время: Державин и Пушкин (Стихотворение Державина «Евгению. Жизнь Званская») / А.Г.Мейор // XVIII век. - СПб.: Наука, 1996. - Сб. 20. - С. 79-86.
14. Серман И.З. Державин / И.З.Серман. - Л.: Просвещение, 1967. – 119 с.
15. Ходасевич В.Ф. Державин / В.Ф.Ходасевич. - М.: , 1988.
16. Эпштейн М.Н. Вещее косноязычие / М.Н.Эпштейн // Эпштейн М.Н. Парадоксы новизны. - М.: Сов. писатель, 1988. - С. 87-96.

И.Ф.Богданович

1. Белинский В.Г. Сочинения Александра Пушкина / В.Г.Белинский // Белинский В.Г. Собр. соч.: в 9т. - М.: Худ. лит. , 1981. - Т. 6. - С. 92-94.
2. Гуковский Г.А. Русская поэзия XVIII века / Г.А.Гуковский. - Л.: Академия, 1927. – 211 с.
3. Ливанова Т.Н. Русские поэты и музыка (Богданович И.Ф.) / Т.Н.Ливанова // Ливанова Т.Н. Русская музыкальная культура XVIII века в её связях с литературой, театром и бытом. - М.: , 1952. - Т.1. – С. 95-100.
4. Соколов А.Н. Из истории лёгкой поэзии (от «Душеньки» к «Катеньке») / А.Н.Соколов // Роль и значение литературы XVIII века в истории русской культуры. - М.; Л.: Наука, 1966. - Сб. 7. - С. 320-321.
5. Соколов А.Н. Очерки по истории русской поэмы XVIII века и первой половины XIX века / А.Н.Соколов. - М., 1955. - 138 с.

1.2. Допоміжні джерела

МЕТОДИЧНІ ЧАСОПИСИ

1. Дивослово
2. Українська мова і література в школі
3. Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах
4. Українська мова і література
5. Українська література в загальноосвітній школі
6. Урок української

1.3. Інтернет-ресурси

1. <http://ru.wikipedia.org/>
2. <http://litopys.org.ua/>
3. <http://www.ebk.net.ua/>
4. <http://eureka.ucoz.ua>